

Nordisk Skattevidenskabelig Forskningsråd
Seminar om pensionsbeskatning 26.-27. oktober 2006

Dansk Juridisk Nationalrapport

*af Hanne Søgaard Hansen, partner,
Grant Thornton Statsautoriseret Revisionsaktieselskab*

3.a De generelle regler for beskatning af indkomst

Personers indkomst opdeles efter personskatteloven (PSL) i personlig indkomst, jf. PSL §3 og kapitalindkomst, jf. PSL §4. Fradrag, der ikke udtrykkeligt kan foretages i den personlige indkomst eller i kapitalindkomsten, benævnes ligningsmæssige fradrag. Den skattepligtige indkomst opgøres således:

Personlig indkomst
± Kapitalindkomst
- ligningsmæssige fradrag
= skattepligtig indkomst

Indbetalinger til skattebegünstigede pensionsordninger kan fradrages i den personlige indkomst, jf. PBL § 18 og PSL §3, stk.2. For arbejdsgiveradministrerede pensionsordninger sker skattebegünstigelsen ved, at der bortses fra den del af den personlige indkomst, der indbetales til pensionen, jf. PBL § 19. Udbetalingerne medregnes til gengæld til den personlige indkomst, eller der opkræves i visse tilfælde en afgift af udbetalingerne. Princippet om, at pensionsopsparing først beskattes på udbetalingstidspunktet, er dog brudt af arbejdsmarkedsbidraget, som efter lov om arbejdsmarkedsfonde opkræves af pensionsindbetalinger, mens pensionsudbetalinger er bidragsfri.

For den skattebegünstigede pensionsopsparing flyttes beskatningstidspunktet således fra indbetalingsårene til udbetalingsårene. I de erhvervsaktive år er marginalskatterne typisk højere end i de år, hvor pensionsalderen er opnået. Det skattemæssige incitament til pensionsopsparing ligger således dels i en (normalt) lavere beskatning ved udbetaling end ved indbetaling og dels i en lavere beskatning af det løbende afkast af pensionsordningen i form af den særlige pensionsafkastskat på 15 pct. i stedet for almindelig kapitalafkastbeskatning på op til ca. 59 pct.

Den skattemæssige behandling af pensionsordninger

Skattebegünstigede pensionsopsparinger

Pensionsopsparing er som udgangspunkt reguleret i pensionsbeskatningsloven (PBL), jf. lovbekendtgørelse nr. 824 af 25. august 2005 med senere ændringer.¹

Pensionsordningerne kan opdeles i to hovedgrupper: Ordninger med skattebegünstigede indbetalinger, som er omfattet af lovens afsnit I (fradragsret efter PBL § 18 og bortseelsesret efter PBL § 19) og lovens afsnit II (dagældende PBL § 50) og afsnit II A (PBL §§ 53 A og 53 B) om ikke-skattebegünstigede pensionsordninger.

¹ Lovbekendtgørelsen er ændret ved lov nr. 1181 af 12. december 2005, lov nr. 1414 af 21. december 2005, lov nr. 406 af 8. maj 2006, lov nr. 483 af 7. juni 2006, lov nr. 509 af 7. juni 2006, lov nr. 513 af 7. juni 2006, lov nr. 514 af 7. juni 2006, lov nr. 515 af 7. juni 2006, lov nr. 538 af 8. juni 2006 og lov nr. 560 af 7. juni 2006.

De skattebegunstigede pensionsopsparinger kan opdeles i: Ordninger med løbende udbetalinger (dvs. løbende udbetalinger betinget af, at den berettigede er i live ved udbetaling) og kapitalordninger (dvs. ordninger, hvor kapitalen i pensionsordningen tilfalder de begunstigede eller boet ved død).

Skattebegunstigede pensioner kan oprettes i pengeinstitutter, forsikringsselskaber eller i pensionskasser. Der kan ikke oprettes pensionsordninger i udenlandske pensionsinstitutter med skattemæssigt fradrag for præmieindbetalingerne, medmindre instituttet har et fast driftssted her i landet.

De enkelte skattebegunstigede pensionsordninger

Pensionsordninger med skattebegunstigede indbetalinger kan opdeles i følgende fire grupper:

- Pensionsordninger med løbende udbetalinger
- Ratepension
- Kapitalpension
- Indeksordninger

Pensionsordninger med løbende udbetalinger

En pensionsordning med løbende udbetalinger er en ordning, der giver ret til løbende, livsbetingede ydelser. Det vil sige ydelser, der bortfalder ved den berettigedes død.

Pensionsordninger med løbende udbetalinger kan oprettes i livsforsikringsselskab eller pensionskasse, men ikke i et pengeinstitut. Pensionsordningen skal efter PBL § 4 gå ud på udbetaling af:

- ***Alderspension:*** Det vil sige en løbende udbetaling over mindst 10 år fra pensioneringen (tidligst opsparerens fyldte 60. år, medmindre lavere aldersgrænse er godkendt af Skatterådet) og længst til opsparerens død. Der kan dog i et vist omfang oprettes alderspension med en udbetalingsperiode under 10 år, hvis udbetalingerne skal kompensere for manglende adgang til folkepension og ATP fra pensioneringstidspunktet og indtil det fyldte 65. år eller for løn i perioden fra fratræden frem til det tidspunkt for fratræden, der var aftalt med arbejdsgiveren.
- ***Invalidepension:*** Det vil sige en løbende udbetaling fra pensionsordningen fra indtruffen invaliditet og længst til invaliditetens ophør eller opsparerens død.
- ***Ægtefællepension:*** Det vil sige en løbende udbetaling fra første ægtefælles eller samlevers død og længst til den sidstes død.

- **Samleverpension:** Det vil sige en løbende udbetaling fra første samlevers død og længst til den sidstes død.
- **Børnepension:** Det vil sige en løbende udbetaling fra opsparerens død, og til børnene bliver voksne (indtil 24 år).

En pensionsordning med løbende udbetalinger oprettes ofte som en kombination af alderspension, invalidepension, ægtefælle- og eller samleverpension og børnepension.

Til pensionsformål er pension med løbende, livsbetingede udbetalinger ofte den mest hensigtsmæssige pensioneringsform, da pensionisten her er sikret resten af livet uden at skulle overveje genanbringelse af midler eller opsparing af rater til senere anvendelse. Ønsker opsparereren også at sikre de efterladte, kan der oprettes en ordning med dækning af efterlevende ægtefælle-, samlever og børn under 24 år. Der kan i stedet vælges en løbende ordning med garanterede udbetalinger.

Som langsigtet pengeanbringelse foretrækkes ofte en rate- eller kapitalpension, idet kapitalen ikke bortfalder ved død, men udbetales til de begunstigede eller boet.

Udbetaling af løbende ydelser er skattepligtige som personlig indkomst, dog uden arbejdsmarkedsbidrag.

Ratepension

En ratepension er en kapitalordning, hvor det er aftalt, at det opsparede beløb skal udbetales i rater over mindst 10 år. Raterne bortfalder ikke ved opsparerens død. Ratepension kan oprettes i et livsforsikringsselskab og benævnes da rateforsikring eller i et pengeinstitut og benævnes da rateopsparing i pensionsøjemed². Reglerne for rateforsikring findes i PBL § 8, og reglerne for rateopsparing i pensionsøjemed findes i PBL § 11 A.

Ratepensionen skal oprettes, inden pensionsopsparereren er fyldt 60 år. Efter denne alder kan en ratepension kun oprettes som tillæg til en ratepension, der er oprettet tidligere, og som ikke er under udbetaling. Dog er det muligt for selvstændigt erhvervsdrivende at oprette ratepension som ophørspension efter det fyldte 60. år.

Rateudbetalingerne må tidligst påbegyndes, når opsparereren fylder 60 år, medmindre Skatterådet har godkendt en lavere aldersgrænse. Udbetalingerne må tidligst påbegyndes 5 år efter, at ordningen er oprettet. Man kan dog aftale, at udbetalingerne starter ved opsparerens invaliditet eller død før den nævnte pensionsalder. Der kan ikke aftales senere rateudbetaling end ved opsparerens fyldte 85. år.

² Rateforsikring kan også oprettes i tværgående pensionskasser, som har opnået koncession til at tegne sådanne ordninger, TfS 2000.550.

En rateforsikring kan tegnes, så forsikringssummen udbetales under alle omstændigheder, hvad enten ejeren er i live eller død. Den kan også tegnes som en *ren risikoforsikring*, der kun kommer til udbetaling i tilfælde af forsikredes invaliditet eller død før det aftalte udløbstidspunkt, dog senest ved det 75. år (første policedag efter det nævnte tidspunkt).

Til ratepension kan knyttes en invalidesumsforsikring, dvs. en kapitalforsikring, der kun udbetales, hvis forsikrede bliver invalid med varig nedsættelse af erhvervsevnen med mindst 2/3.

Raterne skal tilfalde opsparereren, hvis denne er i live på udbetalingstidspunkterne. Som begunstiget i en ratepension efter opsparerens død må kun indsættes enten ”nærmeste pårørende” eller opsparerens ægtefælle, herunder fraskilt/frasepareret ægtefælle, en navngiven person, der har fælles bopæl med opsparereren ved indsættelsen, eller livsarvinger, stedbørn og disses livsarvinger.

Ratepensionen er et hensigtsmæssigt supplement til en livsbetinget pensionsordning, idet der som nævnt under alle omstændigheder kan komme en kapital til udbetaling.

Kapitalpension

En kapitalpension er en kapitalordning, hvor summen udbetales samlet (sumudbetaling) på én gang.

Kapitalpension kan oprettes i et livsforsikringsselskab og benævnes da kapitalforsikring i pensionsøjemed eller i et pengeinstitut og benævnes da opsparing i pensionsøjemed. Reglerne for kapitalforsikring findes i PBL § 10, og reglerne for opsparing i pensionsøjemed findes i PBL § 12.

Endvidere er der godkendt fonde til at modtage kapitalpension, ligesom der forekommer kapitalpension i pensionskasser.³

En kapitalpension skal oprettes, inden opsparereren er fyldt 60 år. Herefter kan kapitalpension dog oprettes, hvis opsparereren har oprettet en anden kapitalpension før det fyldte 60. år, og der ikke er indtrådt afgiftspligt for denne ordning.

En kapitalforsikring kan tegnes, så forsikringssummen udbetales under alle omstændigheder, hvad enten ejeren er i live eller er død.

³ Kapitalforsikring kan også oprettes i tværgående pensionskasser, som har opnået koncession til at tegne sådanne ordninger, TfS 2000.550.

Den kan også tegnes som en *livsbetinget forsikring*, dvs. at forsikringssummen kun udbetales, hvis forsikrede lever på det aftalte udbetalingstidspunkt.

Endelig kan den tegnes som en *ren dødsfaldsforsikring*, dvs. at forsikringssummen kun udbetales, hvis forsikrede dør inden en vis alder.

Er forsikringen tegnet som en ren dødsfaldsforsikring, må den ikke give ret til udbetaling, hvis forsikrede dør senere end første policedag efter det fyldte 70. år.

Udbetaling til den forsikrede selv eller opspareren må tidligst ske ved det fyldte 60. år og senest ved det fyldte 70. år.

Skatterådet kan dog godkende en lavere pensionsalder. Der kan tillige aftales udbetaling ved invaliditet, der indtræffer før det 60. år. Kapitalpension skal ved død udbetales til de begunstigede eller boet.

Til kapitalpension kan knyttes en invalidesumsforsikring, dvs. en kapitalforsikring, der kun udbetales, hvis forsikrede bliver invalid inden det aftalte udbetalingstidspunkt for kapitalpensionsordningen.

Reglerne for indsættelse af begunstigede er de samme, som gælder for ratepension.

Indeksordning

Indtil 25. november 1971 kunne der oprettes indekskontrakter. En indeksordning skal enten være oprettet i tilknytning til en livsforsikring (indeksforsikring) eller i tilknytning til en opsparingskonto i et pengeinstitut (indeksopsparing).

Både indbetalingerne og udbetalingerne på indeksordningerne er pristalsregulerede. Udbetalingerne består dels af det beløb, som opsparingen giver ret til, og dels af et indekstilæg fra staten.

Da disse ordninger ikke længere kan oprettes, omtales de ikke nærmere.

Generelle betingelser for skattemæssigt fradrag for pensionsindbetalinger

Pensionsordningen kan enten være oprettet via arbejdsgiver eller privat. De skattemæssige regler er forskellige for de to typer af ordninger.

Arbejdsgiverordninger

En arbejdsgiverordning er en pensionsordning, der er oprettet som led i et ansættelsesforhold. Det vil sige, at arbejdstageren skal modtage vederlag for personligt arbejde i tjenesteforhold. Arbejdsgiveren skal indbetale de aftalte pensionsbidrag til pensionsordningen.

Arbejdsgiveren har fradrag for pensionsindbetalingen efter PBL § 23 som en driftsomkostning.

Selv om pensionsbidragene må anses for et lønaccessorium, skal de dog ikke medregnes til arbejdstagerens skattepligtige indkomst og personlige indkomst. Arbejdstagerens ”fradragsret” for indbetalingerne til pensionsopsparing sker således ved, at der ved beskattningen efter PBL § 19 ses bort fra den del af indkomsten, som arbejdsgiveren betaler direkte til pensionsordningen. Ved denne bortseelsesret opnår arbejdstageren det samme som ved at få fradrag for indbetalinger til en privat tegnet pensionsordning.

Der er ikke fradrag for pensionsindbetalinger ved opgørelsen af beregningsgrundlaget for arbejdsmarkedsbidrag. Pensionsinstitutionerne skal indeholde og indbetale arbejdsmarkedsbidrag på 8 pct. af arbejdsgiverens indbetalinger til arbejdstagerens pensionsordning.

Privat tegnede ordninger

Bidrag og præmier til privatoprettede pensionsordninger kan efter PBL § 18 fradrages fuldt ud ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst.

Beløbene fragår tillige ved opgørelsen af den personlige indkomst, se dog efterfølgende om præmier til kapitalpensioner. Der er dog ikke fradrag for bidrag mv. ved opgørelsen af beregningsgrundlaget for arbejdsmarkedsbidraget.

Fradragsretten gælder efter PBL § 54 kun for personer, der er fuldt skattepligtige her til landet. Fradragsretten tilkommer ejeren af ordningen, uanset hvem der har foretaget indbetalingen. Præmier og bidrag, der er betalt af en anden end ejeren, er indkomstskattepligtige eller gaveafgiftspligtige for ejeren.

For forsikrings- og pensionskasseordninger foretages fradraget for det indkomstår, hvori bidraget eller præmien forfalder til betaling. For pengeinstitutordninger foretages fradraget derimod i det indkomstår, hvori indbetalingen finder sted, idet der ikke er et forfaldstidspunkt.

Når en forsikrings- eller pensionskasseordning oprettes, er det en betingelse for fradrag, at der foreligger en endelig bindende forsikringsaftale. En sådan aftale foreligger først, når selskabet har accepteret forsikringsbegæringen.⁴

Fradragsfordeling

Efter PBL § 18, stk. 3-5, skal fradraget skal for visse pensionsordninger i nogle tilfælde fordeles over en årrække.

⁴ Se TfS 1992, 208 H

Det drejer sig om indbetalinger til privat tegnede pensionsordninger med løbende udbetalinger, rateforsikringer i pensionsøjemed og rateopsparing i pensionsøjemed. Fradragsfordelingen gælder derimod ikke for kapitalpension.

Hvis pensionsoppareren indskyder en kapital i pensionsordningen, kan indskuddet ikke trækkes fra på én gang i indskudsåret. Fradragsretten skal i stedet fordeles med lige store beløb over en periode på 10 år. Indskuddet fradrages således med 1/10 i indskudsåret og hvert af de følgende 9 år. Det samme gælder for præmier og bidrag til en ordning, der er tegnet med en præmie- eller bidragsperiode, der er mindre end 10 år.

Hvis en præmie- eller bidragsperiode er 10 år eller derover, er der efter PBL §18, stk.1, fuld fradragsret i forfaldsåret eller indbetalingsåret.

Forhøjes præmien eller bidraget derimod på et tidspunkt, hvor den resterende betalingsperiode er under 10 år, skal fradraget for forhøjelsen fordeles.

Hvis det årlige 1/10-fradrag er mindre end et reguleret grundbeløb på kr. 25.000, er der adgang til at vælge et opfyldningsfradrag. Beløbet, der reguleres årligt, er for 2006 på kr. 42.000. Opfyldningsfradraget kan anvendes ved siden af fradragsretten for præmier til ordninger med en præmiebetalingsperiode, der er 10 år eller derover og ved siden af det tilsvarende fradrag for kapitalpension.

Opfyldningsfradraget er et samlet årligt fradrag på indtil kr. 42.000 for alle ordninger, der er omfattet af fradragsfordelingen. Hvis der for eksempel foretages 1/10-fradrag for indskud til flere ordninger, reduceres opfyldningsbeløbet med alle tiendedels-fradrag. Alle privat tegnede ordninger med løbende udbetalinger og privat tegnede ratepensioner skal således ses under ét i relation til opfyldningsfradraget.

Det samlede fradrag kan dog ikke overstige et beløb svarende til forfaldne præmier og indskud, som ikke tidligere er fratrukket.

Omberegning af fradrag

Nedsættes eller ophører indbetalingerne til en pensionsordning med løbende udbetalinger eller til en ratepension, skal fradragene efter PBL §18A omberegnes, hvis ejeren af ordningen har haft for store fradrag i forhold til fradragsfordelingen. Det er tilfældet, hvis indbetalingerne nedsættes eller ophører på et tidspunkt, hvor de foretagne fradrag overstiger de beløb, der kunne være fradraget på grundlag af de faktiske indbetalinger.

Det kan f.eks. være en ratepension med aftalte indbetalinger over 10 år, som standses allerede efter 6 års indbetalinger. Hvis det årlige fradrag har oversteget opfyldningsfradraget, skal de 6 års fradrag omberegnes. Det har været forudsat ved de årlige selvangivelser, at indbetalingsperioden ville udgøre 10 år, således at fradragsfordelingen ikke

skulle anvendes. Når indbetalingerne ophører allerede efter det 6. år, skulle fordelingsreglen alligevel have været anvendt, og opspareren har således haft for store fradrag.

Omberegning skal ikke foretages i tilfælde, hvor indbetalingerne nedsættes eller ophører på grund af ejerens død eller invaliditet, og dette efter ordningens udbetalingsvilkår berettiger til at påbegynde udbetalingerne, præmiefritagelse eller opsat udbetaling.

Særlige regler for selvstændigt erhvervsdrivendes pensionsopsparing

Efter hovedreglen som nævnt ovenfor skal en privat oprettet pensionsordning med løbende udbetalinger (livrente) eller ratepension aftales med en indskudsperiode på mindst 10 år, ligesom de årlige indbetalinger normalt skal være lige store, for at der kan opnås fuldt fradrag i indbetalingsårene.

Ved lov nr. 457 af 9. juni 2004 er der indført nye regler i PBL § 18, stk. 5, som åbner mulighed for, at selvstændigt erhvervsdrivende altid med omgående fradrag kan indskyde et beløb svarende til 30% af overskud ved selvstændigt erhvervsvirksomhed på en livrente- og/eller ratepension. Det giver selvstændigt erhvervsdrivende mulighed for at indbetale større beløb til pension, uden at opspareren også skal binde sig til indbetalinger i de næste 9 år. Der kan således aftales engangsindskud, hvor beløbsstørrelsen årligt kan tilpasses det forventede overskud.

Overskuddet skal opgøres renset for kapitalindkomster og indkomster ved salg af immaterielle aktiver.

Reglerne ændrer ikke på de almindelige betingelser for at oprette pensionsordninger, som er beskrevet ovenfor.

Ophørspension

I PBL § 15A er der indført en særlig adgang for personer, der har drevet selvstændig virksomhed, til at oprette pensionsordninger i forbindelse med, at virksomheden sælges eller lukkes.

Adgangen gælder for personer, der har drevet selvstændig erhvervsvirksomhed i personligt regi eller i selskabsform. Adgangen gælder også i et vist omfang for medarbejdende ægtefæller.⁵

Den person, der ønsker at oprette en ophørspension, skal være fyldt 55 år inden afståelsen af virksomheden. Endvidere skal personen i en periode på mindst 10 år inden for de sene-

⁵ Ægtefæller, som efter kildeskattelovens § 25 A, stk. 1, 3 eller 8 skal beskattes af fortjeneste opnået af ægtefællen ved virksomhedsophør kan oprette ophørspension, jf. PBL § 15 A og TfS 2003.585.

ste 15 år have drevet selvstændig erhvervmæssig virksomhed eller have været hovedaktionær eller hovedanpartshaver i et selskab, der driver selvstændig virksomhed..

Den særlige ophørspension er forbeholdt personer, der har drevet såkaldt reel erhvervsvirksomhed. Erhvervsvirksomheden må således ikke i overvejende grad have været virksomhed med passiv pengeanbringelse⁶.

Den tidligere virksomhedsejer kan oprette en ophørspension som en pensionsordning med løbende udbetalinger eller en ratepension. Der er derimod ikke mulighed for at oprette kapitalpension som ophørspension.

En ophørspension kan frit oprettes efter det 60. fyldte år, selv om der er tale om en ratepension, som efter de almindelige regler skal oprettes før opnåelse af 60-års alderen. Endvidere er det muligt at aftale senere udbetaling af sidste rate end ved det fyldte 85. år.⁷

Der er to maksimumgrænser for fradrag for indbetalinger på en ophørspension:

Den samlede indbetaling må ikke overstige den skattepligtige fortjeneste, ejeren har opnået ved salget af virksomheden. Har virksomheden været drevet i selskabsform, kan der indskydes et beløb svarende til den skattepligtige aktieavance, ejeren opnår ved salg af aktierne. Ved salg af en virksomhed, der har været drevet i personligt regi, opgøres beløbet på grundlag af de skattepligtige gevinster, der opnås ved salg af virksomhedens aktiver, som f.eks. driftsmidler, goodwill og andre immaterielle aktiver, fast ejendom og værdipapirer, med fradrag af tab.

Det samlede indbetalingsbeløb må ikke overstige et reguleret grundbeløb på kr. 2.302.000 (2006).

Selv om ophørspension er privat oprettede pensionsordninger, sker der ikke fradragsfordeling over 10 år, ligesom pensionen ikke er omfattet af den særlige fraflytningsbeskatning i PBL § 19 A - § 19 E.

Ikke skattebegunstigede pensionsordninger

Forsikringer med opsparing

Hvis en pensionsordning ikke opfylder betingelserne for at opnå skattebegunstigelse, f.eks. fordi aldersbetingelsen på 60 år for udbetaling ikke er opfyldt, der er indsat andre

⁶ Det vil sige, at ejerskab af kontanter, værdipapirer el. lign., udlejning af fast ejendom eller anpartsvirksomhed. Bortforpagtning af land- og skovbrugsejendomme, gartnerier, planteskoler og frugtplantager anses ikke som passiv pengeanbringelse.

⁷ Det kan være en fordel at aftale senere udbetaling i tilfælde, hvor kapitalen alligevel skal falde i arv til næste generation, idet ratepension ved udbetaling som følge af død som udgangspunkt sker som en engangssum med 40% afgift. Beløbet efter afgift belægges dog med boafgift.

begunstigede end dem, der er opregnet i pensionsbeskatningsloven, eller ordningen er oprettet i en pensionsinstitution i udlandet, som ikke opfylder betingelserne om fast driftssted i Danmark efter PBL §3 eller §4, er der tale om en pensionsordning uden fradragsret, dvs. en såkaldt § 53 A ordning. Det gælder også, hvis opsparereren har givet afkald på fradragsretten. Det kan f.eks. svare sig, hvis opsparereren ikke kan udnytte fradragsretten på grund af, at han/hun ikke længere er undergivet fuld dansk skattepligt, jf. nedenfor pkt. 6 om udlandet.

Indbetalinger til §53A-ordninger er ikke fradragsberettigede, og til gengæld er udbetalinger fra disse ordninger skatte- og afgiftsfrie. Det gælder både sum, ratevise og løbende udbetalinger. Kapitaltilvæksten er skattepligtig som kapitalindkomst, dvs. med op til 59% beskatning. Der opkræves derfor ikke pensionsafkastskat af afkastet.

Der gælder en række overgangsregler for ordninger oprettet før 18. februar 1992.⁸

Risikoforsikringer

Risikoforsikringer er ordninger, der alene udbetales i tilfælde af den forsikredes invaliditet eller død inden det aftalte udløbstidspunkt for forsikringen, dog senest ved det 80. år.

Disse ordninger kan oprettes uden fradragsret efter PBL §53A, stk.4. Til gengæld er en eventuel udbetaling skatte- og afgiftsfri, og der er ingen afkastbeskatning.

F.eks. er mange gruppelevsforikringer oprettet under disse regler. Ved risikoforsikringer kan forholdsvis beskedne indbetalinger give anledning til store udbetalinger, hvis forsikringsbegivenheden indtræffer.

Direktørpensionsordninger

Efter lov om tilsyn med firmapensionskasser § 1, stk. 2, nr. 2, har en arbejdsgiver mulighed for at etablere en pensionsordning for direktører og disses efterladte, uden at der sker afdækning af ordningen gennem indbetalinger til et pensionsinstitut. Udbetalingerne ved pensionering vil således afhænge af, om virksomheden stadig eksisterer på disse tidspunkter og har økonomisk mulighed for at foretage udbetalingerne. Disse såkaldte ”uafdækkede direktørpensionsordninger” behandles som udgangspunkt efter statsskatteloven og er ikke omfattet af pensionsbeskatningsloven. Værdien af pensionstilsagnet beskattes ikke, da det er livsbetinget og dermed suspensivt betinget. Pensionsudbetalingerne beskattes til sin tid efter statsskattelovens § 4, litra c, som personlig indkomst og med arbejdsmarkedsbidrag.

⁸ Se lov nr. 527 af 11. december 1985, lov nr. 569 af 24. juni 1992 og lov nr. 429 af 26. juni 1998.

Ved lov nr. 1388 af 20. november 2004 er der imidlertid gennemført regler i pensionsbeskatningsloven, som på visse punkter ændrer den skattemæssige behandling og i øvrigt lovfæster praksis om uafdækkede direktørpensioner.⁹

Hvis arbejdsgiveren over for direktøren har stillet policen til sikkerhed for pensionstilsagnet, eller arbejdsgiveren har stillet anden form for sikkerhed (f.eks. i form af en garantiforsikring eller beløb på en bankkonto), sidestilles den uafdækkede direktørpensionsordning med en tilsvarende afdækket pensionsordning omfattet af reglerne om ikke skattebegunstigede pensionsordninger, jf. PBL § 53 A og § 53 C.

Sikkerhedsstillelsen betyder, at direktøren reelt er stillet, som om han/hun har en afdækket pensionsordning, dvs. en ordning med en opsparat kapital. Dette er baggrunden for, at sådanne ordninger skal behandles efter pensionsbeskatningsloven og ikke efter reglerne om uafdækkede direktørpensioner.

Hvis en arbejdsgiver opretter en forsikringspolice, som stilles til sikkerhed for et uafdækket pensionstilsagn afgivet til en direktør, vil direktøren fra tidspunktet for sikkerhedsstillelsen blive beskattet af arbejdsgiverens indbetalinger på ordningen samt af afkastet (værditilvæksten). Endvidere skal direktøren beskattes af værdien af sikkerheden. Beskatningen sker som personlig indkomst med arbejdsmarkedsbidrag. Til gengæld bliver udbetalingerne til sin tid skattefrie.

3c. Pensionsafkastbeskatning

Afkastet af de skattebegunstigede pensionsformuer er omfattet af pensionsafkastbeskatningsloven (PAL), jf. lovbekendtgørelse nr. 899 af 22. september 2005 med senere ændringer. Pensionsafkastskatten beregnes med 15 pct. af det skattepligtige afkast af pensionsformuerne i forsikringsselskaber, pensionskasser, pensionsfonde og pengeinstitutter mv.

Efter PAL §2, stk.1, medregnes som udgangspunkt alle former for formueafkast i skattegrundlaget, herunder renter og kursgevinster og -tab af obligationer, konvertible obligationer og andre fordringer, udbytte, kursgevinster og -tab samt likvidationsprovenu af aktier, anparter og andelsbeviser samt tegningsrettigheder og andre rettigheder, overskud eller underskud ved drift af fast ejendom samt gevinst og tab på fast ejendom. PAL §3, stk.3, indeholder dog nogle forholdsvis få og overvejende historisk betingede undtagelser til skattepligten. Det drejer sig hovedsageligt om afkast af visse indeksobligationer udstedt før 1. januar 1999 og fast ejendom anskaffet før den 12. marts 1986 eller under nogle særlige skattefrihedsordninger i visse perioder i 1990'erne.

⁹ Ved lov nr. 423 af 6. juni 2005 er pensionsbeskatningslovens regler om direktørpensioner tydeliggjort på en række punkter.

Før vedtagelsen af en midlertidig lov om en formueafgift af visse pensionskapitaler, lov nr. 696 af 21. december 1982, hvorefter der skulle betales en formueafgift på 2,5 pct. Af pensionsformuen pr. 31. december 1982, samt indførelsen af de nu ophævede realrenteafgiftslov, lov nr. 222 af 3. juni 1983 om en realrenteafgift af visse pensionskapitaler, kunne kapitaltilvæksten til pensionsopsparing akkumuleres uden nogen beskatning. Opsparing før realrenteafgiftslovens indførelse er derfor i princippet friholdt for pensionsafkastskat. PAL §7 indeholder regler om beregning af det såkaldte overgangsfradrag. For alle skattepligtige friholdes en andel af afkastet, som beregnes på grundlag af formuens vækst efter den 31. december 1982. Herved bliver de opsparing foretaget før den nævnte skæringsdag som udgangspunkt behandlet mere lempeligt end opsparing foretaget efter skæringsdagen.

Beskatningen af pensionsafkastet sker efter PAL §13 efter et lagerprincip. Det vil sige, at både årets urealiserede og realiserede kursgevinster og -tab indgår i beskatningsgrundlaget. Pensionsordningen er undergivet pensionsafkastbeskatning, så længe der er midler i ordningen, som endnu ikke er indkomstbeskattet eller afgiftsbelagt f. eks. som følge af udbetaling eller indtrædelse af forsikringsbegivenheden.

3c. Opsparing af ”frie midler”

Et alternativ til skattebegünstiget pensionsopsparing er opsparing af ”frie ” midler, det vil sige midler, der er beskattet eller i øvrigt er skattefrie (f.eks. avance ved salg af parcelhus beboet af ejeren).

Renteindtægt på obligationer, pantebreve og andre fordringer beskattes som kapitalindkomst med op til ca. 59 pct. Kursgevinster - og kurstab beskattes ligeledes som kapitalindkomst, idet kursgevinster på såkaldt ”blåstemplede obligationer”¹⁰ dog er skattefrie.

Aktieudbytte og som gevinst på aktier beskattes som aktieindkomst med 28 % af kr. 44.300 og 43 % af beløb, der overstiger bundgrænsen.

Ved opgørelsen af fortjeneste og tab anvendes som udgangspunkt et realisationsprincip.

Beskatningen af afkastet af værdipapirer i ”fri” opsparing skal holdes op mod beskatningen på 15 pct. af afkastet af midler i en skattebegünstiget pensionsopsparing. Der skal dog tillige tages højde for forskellene i beskatningsgrundlagene.

3e. Særlige regler for fradragsbegrænsning af indbetalinger på kapitalpensioner

Der findes to beløbsgrænser for, hvor store beløb der årligt skattefrit kan indbetales til kapitalpension. Det drejer sig for det første om en grænse på kr. 42.000 (2006) for indbe-

¹⁰ Fysiske personer beskattes ikke af avancer på fordringer, der på stiftelsestidspunktet opfylder en rente svarende til en nærmere fastsat mindsterente.

talinger og for det andet om den personlige indkomst, der skal kunne rumme indbetalingen.

En person kan ifølge PBL § 16 højst anvende i alt kr. 42.000 (2006) om året til kapitalpension. Beløbet reguleres årligt.

Beløbsgrænsen på kr. 42.000 (2006) er et samlet fradrag, der omfatter både indbetalinger til kapitalforsikring og kapitalopsparing i pensionsøjemed. Beløbsgrænsen gælder for indskud efter fradrag af arbejdsmarkedsbidrag (nettoindskud).

Grænsen på kr. 42.000 gælder både for arbejdsgiverordninger og for privat tegnede ordninger. Overskrides grænsen, er der ikke bortseelses- eller fradragsret for det overskydende beløb.

Samme person kan oprette en kapitalpension både som led i en pensionsordning med en arbejdsgiver og som en privat tegnet ordning. Den samlede skattefrihed for indbetalingerne til de pågældende ordninger kan ikke overstige de kr. 42.000 årlig.

Skattefriheden for bidrag til kapitalpension er endvidere begrænset af ejerens personlige indkomst, jf. PBL § 18, stk. 2, og § 21.

For arbejdsgiverordninger er denne begrænsning pga. bortseelsesretten kun aktuel, hvis arbejdstagerens personlige indkomst er negativ. Denne situation kan forekomme, hvis arbejdstageren ved siden af ansættelsesforholdet driver en selvstændig erhvervsvirksomhed, der giver underskud.

Er arbejdstagerens personlige indkomst negativ, skal den del af pensionsbidraget, der svarer til det negative beløb, medregnes ved arbejdstagerens indkomstopgørelse. Herved beskattes den skattefrihed, som arbejdstageren har fået gennem bortseelsesretten.

For privat tegnet kapitalpension er fradraget begrænset af, at det skal kunne rummes i opsparerens personlige indkomst før fradrag for kapitalpensionsbidraget. Bidrag til andre pensionsordninger reducerer derimod den personlige indkomst.

Der stilles ikke krav om faste årlige indbetalinger til kapitalpension. Der kan foretages engangsindskud, og indbetalingerne kan nedsættes eller standses uden skattemæssige konsekvenser. Forsikringsaftaler og aftaler med en arbejdsgiver kan dog indeholde pligt til faste indbetalinger.

3g. Særligt om tidspunktet for påbegyndelse af pensionsudbetalinger

Som det fremgår af redegørelsen for de forskellige former for skattebegunstigede pensionsordninger, kan disse tidligst komme til udbetaling som alderspension ved opsparerens

fyldte 60. år, medmindre Skatterådet har godkendt en lavere pensionsalder. Det er tilfældet for visse særlige grupper på arbejdsmarkedet, som har en særlig tidlig pensionsalder. Såfremt pensionsopspareren begærer midlerne udbetalt før dette tidspunkt, vil midlerne blive belagt med en afgift på 60 pct., idet midlerne betragtes som ophævet i utide. Opspareren kan derimod udskyde udbetalingen af midlerne, blot de særlige aldersgrænser for udbetalinger i pensionsbeskatningsloven overholdes. For pensionsordninger med løbende udbetalinger gælder der intet seneste tidspunkt for udbetaling, medens der som nævnt ovenfor gælder et seneste tidspunkt for sidste rate for ratepension, som skal udbetales senest ved det fyldte 85. år. Da raterne skal udbetales over mindst 10 år, vil det sige, at udbetaling af første rate skal ske senest ved det fyldte 75. år. For ratepension, der er oprettet som ophørspension efter PBL§15A, er der dog intet seneste udbetalingstidspunkt for sidste rate. Udbetaling af kapitalpension kan udskydes til det 70. år.

Udbetalingstidspunkt, udbetalingsperiodens længde og udbetalingsforløbet kan dog ikke ændres for en ratepension uden afgiftsmæssige konsekvenser, når datoen for første rate-udbetaling er passeret.

For de ikke-skattebegünstigede pensionsordninger indeholder pensionsbeskatningsloven ikke særlige aldersbetingelser. Udbetaling kan derfor påbegyndes når som helst, og det aftalte pensionstidspunkt kan fremskyndes eller udskydes i forhold til pensionsaftalen. For alle former for pensionsopsparing gælder dog, at pensioneringstidspunktet er aftalt i en pensionsaftale med pensionsinstituttet og med en eventuel arbejdsgiver. Ændring af udbetalingstidspunktet kan derfor tillige bero på, om pensionsinstituttet og den eventuelle arbejdsgiver vil tiltræde ændringen.

3h. Udbetaling fra skattebegünstigede pensionsordninger

Som modstykke til skattefriheden ved indbetaling skal udbetaling fra pensionsordninger beskattes. For nogle ordningers vedkommende skal udbetalingerne medregnes i den personlige indkomst, mens udbetaling fra andre ordninger er belagt med en afgift. Endvidere er reglerne forskellige alt efter, om udbetaling sker i overensstemmelse med vilkårene i pensionsbeskatningsloven (udbetaling ved pensionering) eller der disponeres i strid med vilkårene ved overdragelse af ordningen, belåning eller ophævelse i utide (udbetaling i utide). Der betales ikke arbejdsmarkedsbidrag af pensionsudbetalingerne. Det gælder både udbetalinger fra ordninger med løbende udbetalinger, ratepension og kapitalpension, hvad enten udbetalingen sker ved pensionering eller i utide.

Udbetaling ved pensionering

Når betingelserne for at påbegynde udbetaling er opfyldt, f.eks. aldersbetingelsen på 60 år, skal udbetalinger fra følgende ordninger medregnes i den personlige indkomst:

- Pension fra en pensionsordning med løbende udbetalinger.

- Udbetalinger fra en ratepension (rateforsikring eller rateopsparing i pensionsøjemed) til forsikrede eller kontohaver selv i overensstemmelse med ordningens vilkår om ratevis udbetaling samt under visse betingelser til den pågældendes efterladte. I øvrige tilfælde betales en afgift på 40%, idet ratepensionen så udbetales på én gang som en sum.
- Løbende udbetalinger fra en indeksordning til den pågældende selv.
- Løbende eller ratevise udbetalinger til ejerens fraskilte eller fraseparerede ægtefælle, når ydelserne tilfalder ægtefællen i kraft af udlodning ved skifte af fællesbo.

Når kapitalpension skal udbetales ved pensionering, skal det som udgangspunkt ske i form af en engangsudbetaling, jf. PBL §26. Hele den aftalte forsikringssum eller indestående kapital skal således udbetales på én gang, når betingelserne herfor er opfyldt. Ved rettidig ophævelse af kapitalpensionsordninger, dvs. normalt ophævelse efter det fyldte 60. år, skal der betales en afgift på 40%. Hvis pensionsoppareren har flere kapitalpensionsordninger, kan han/hun dog vælge at afgiftsberigtige en kapitalpension med 40%, uanset om de hæver kapitalpensionerne successivt over flere år. Afgiftsberigtigelse med 40% har som konsekvens, at fradragsretten/bortseelsesretten afskæres for fremtidige indbetalinger på ordningerne. Dette kan undgås ved, at pensionsoppareren i stedet vælger afgiftsberigtigelse med 60%.

Hvis der på trods af den manglende fradrags- eller bortseelsesret er foretaget indskud på en kapitalpensionsordning i et efterfølgende indkomstår, vil det være muligt at få tilbagebetalt sådanne beløb, uden at der indtræder afgiftspligt, jf. PBL § 21 B. Desuden vil ejeren af ordningen kunne vælge at overføre beløbet til en livrente eller til en ratepension, såfremt de almindelige betingelser herfor kan opfyldes.

Aldersbetingelserne er opfyldt ved udbetaling til ejeren efter det 60. år, men senest ved ejerens fyldte 70. år eller første policedag herefter, jf. PBL § 25.

Betingelserne for udbetaling er endvidere bl.a. opfyldt ved udbetaling til ejeren på grund af varigt nedsat arbejdsevne, der er indtruffet efter oprettelsen af kapitalpensionen, og som berettiger ejeren til at oppebære førtidspension efter reglerne i lov om social pension eller til at få forsikringssummen udbetalt efter policens bestemmelser om udbetaling ved invaliditet.

Endelig kan kapitalen udbetales ved ejerens livstruende sygdom, ved ejerens død eller ved udbetaling til en frasepareret eller fraskilt ægtefælle eller eventuelle begunstigede efter dennes død, når ordningen er udloddet til ægtefællen og udbetales i overensstemmelse med udbetalingsvilkårene.

Når udbetaling sker i en af ovenstående situationer, skal den berettigede betale en afgift på 40% af udbetalingen eller ordningens værdi.

Afgiftssatsen på 40% gælder dog kun for ordninger oprettet efter 31. december 1979. Der gælder en række overgangsregler for ældre ordninger.

Udbetaling ved ophævelse i utide mv.

Hvis en skattebegünstiget pensionsordning overdrages, belånes eller ophæves i utide, dvs. normalt før 60 års alderen, skal opsparereren betale en afgift efter PBL §§ 28-29. Afgiften udgør 60% af det udbetalte beløb.

Ved dispositioner i strid med vilkårene for ordningen beregnes afgiften af det beløb som ved belåningen mv. kunne være udbetalt ved ophævelse af ordningen.

Afgiften for ophævelse i utide mv. af ordninger oprettet før den 1. januar 1972 er omfattet af en række overgangsregler.

3i. Efterlevende ægtefæller og børns ret til pension efter den berettigedes død

For så vidt angår pensionsordninger med løbende udbetalinger bortfalder ordningen ved den berettigedes død. Ordningen kan dog som nævnt ovenfor oprettes med ægtefælle- eller samleverdækning, ligesom der kan oprettes børnepension, dog længst til børnenes 24. år. Herefter er det ikke muligt at begunstige børn fra en pensionsordning med løbende udbetalinger. Løbende udbetalinger til ægtefælle, samlever eller børn under 24 år skal medregnes i den personlige indkomst efter PBL § 20, stk. 1, nr. 1.

Ratepension og kapitalpension, der endnu ikke er udbetalt ved pensionsopsparerens død, udbetales derimod til de begunstigede ("nærmeste pårørende" eller ægtefælle, samlever eller børn uanset alder) eller til dødsboet.

Ratepension og kapitalpension, der udbetales som en sum til de efterladte eller dødsboet, undergives efter PBL § 29, stk. 1, henholdsvis PBL § 25, stk. 1, nr. 6, en afgift på 40 pct. For ratepension kan ægtefælle, samlever og børn under 24 år dog efter PBL §20, stk.1, nr. 2, vælge i stedet at modtage ratevise udbetalinger, der skal medregnes i den personlige indkomst.

Der opkræves efter boafgiftslovens § 3, litra b, ikke boafgift (Danish inheritance tax) af udbetalinger, der medregnes i den personlige indkomst, dvs. løbende udbetalinger efter PBL §20, stk.1, nr.1, og ratevise udbetalinger, der er valgt behandlet som personlig indkomst efter PBL §20, stk.1, nr.2. For så vidt angår ratepension og kapitalpension, hvoraf der efter pensionsbeskatningsloven betales en afgift på 40 pct., skal der af de resterende 60 pct. betales en boafgift på som udgangspunkt 15 pct. Udbetalinger til ægtefælle er dog altid fritaget for boafgift.

4. Sociale pensioner

4a.

Folkepension er en social pension, der skal sikre personer et indtægtsgrundlag, når de har forladt arbejdsmarkedet. Folkepensionen er fastsat i lov om social pension, jf. lovbe- kendtgørelse nr. 759 af 2. august 2005. Folkepensionen er rent skattefinansieret.

4b.

Personer, der er fyldt 60 år den 1. juli 1999 og senere, har ret til at få folkepension fra det fyldte 65. år, når en række betingelser er opfyldt. Der er to forhold, der afgør, om pensio- nisten opfylder de generelle betingelser for at få folkepension, nemlig indfødsret og bo- pæl.¹¹

Grundlæggende betingelser

Der er tre grundlæggende betingelser, der alle skal være opfyldt, for at en person kan tilkendes dansk pension:

- Personen skal have dansk indfødsret (statsborgerskab)
- Personen skal have fast bopæl i Danmark
- Personen skal have haft fast bopæl i Danmark i mindst tre år mellem det fyldte 15. og det fyldte 65. år.

Der er en række undtagelser fra disse grundlæggende betingelser.

Undtagelser fra krav om dansk statsborgerskab

Personer, der har haft fast bopæl i Danmark i mindst 10 år mellem det fyldte 15. år og det fyldte 65. år, har ret til dansk folkepension, selv om de ikke er danske statsborgere. Mindst fem år af bopælstiden skal ligge umiddelbart inden det tidspunkt, hvorfra pensio- nen ydes. Hvis der søges om pension efter det fyldte 65. år, skal bopælskravet være op- fyldt ved det fyldte 65. år.

Flygtninge har ret til dansk folkepension på lige fod med danske statsborgere, hvis de har fået opholdstilladelse efter § 7 eller § 8 i udlændingeloven.

Kravet om statsborgerskab gælder ikke arbejdstagere og selvstændige, der er statsborgere i et EU- eller EØS land og deres familiemedlemmer.

Udenlandske statsborgere, der ikke opfylder disse betingelser, kan kun få folkepension, hvis der er indgået konvention med det land, de kommer fra, og de opfylder konventio- nens betingelser.

¹¹ Personer, der er fyldt 60 år inden udgangen af juni 1999, kunne først opnå folkepensionen fra det 67. år.

Undtagelser fra kravet om fast bopæl

Personer med dansk statsborgerskab, som er fyldt 65 år, kan modtage folkepensionen i udlandet, hvis pensionisten har haft bopæl i Danmark i mindst 30 år mellem det fyldte 15. og det fyldte 65. år.

Andre personer med dansk statsborgerskab kan medtage folkepensionen til udlandet, hvis pensionisten enten har haft mindst 10 års bopæl i Danmark i tiden fra det fyldte 15. år, eller har haft bopæl i Danmark i mindst $\frac{1}{4}$ af tiden fra det fyldte 15. år og indtil det tidspunkt, hvorfra pensionen ydes. For folkepensionister, som ønsker at medtage pension til udlandet, skal betingelsen om mindste bopælstid være opfyldt ved det fyldte 65. år.¹²

Kravet om fast bopæl i Danmark gælder ikke arbejdstagere og selvstændige, der er statsborgere i et EU- eller EØS-land og deres familiemedlemmer. Disse kan få samme pension udbetalt i et andet EU- eller EØS-land som i Danmark. For andre udlændinge kan bopælskravet være fraveget ved konvention med det land, de kommer fra.

Personer over 65 år med dansk statsborgerskab, der har optjent ret til pension på grund af mindst 30 års fast bopæl i Danmark, kan få tilkendt dansk folkepension, mens de bor i udlandet.

Arbejdstagere og selvstændige, der er statsborgere i et EU- eller EØS-land samt deres familiemedlemmer, kan få tilkendt dansk folkepension, selv om de har ophold i udlandet. For andre udlændinge kan bopælskravet være fraveget ved konvention med det land, de kommer fra.

Undtagelse fra kravet om tre års fast bopæl i Danmark

For flygtninge, der har ret til dansk pension uden dansk statsborgerskab, medregnes bopæl i oprindelseslandet eller et land, hvor de har været anset som flygtninge, i de tre år.

For arbejdstagere og selvstændige, der er statsborgere i et EU- eller EØS-land samt deres familiemedlemmer, medregnes optjeningsperioder i andre EU- eller EØS-lande i de tre år.

For andre udlændinge kan bopælskravet være fraveget ved konvention med det land, de kommer fra.

¹² Når særlige omstændigheder taler for det, kan Den Sociale Sikringsstyrelse i andre tilfælde tillade, at retten til pension bevares for personer, der modtager folkepension, inden de tager fast ophold i udlandet.

Optjeningsprincippet

I Danmark optjenes ret til pension på baggrund af antallet af år, en person har haft fast bopæl her i landet (bopælsår). Det er uden betydning, om den pågældende har haft arbejde eller betalt skat.

Optjeningsprincippet for folkepensionister baseres på den faktiske bopælstid her i landet mellem det 15. år og det 65. år. Før det fyldte 15. år og efter det fyldte 65. år optjener man ikke ret til folkepension.

Ret til fuld folkepension er betinget af 40 års fast bopæl i Danmark mellem det fyldte 15. år og det fyldte 65. år

For personer, der ikke har haft 40 års fast bopæl, er der ret til en brøkpension, fastsat efter forholdet mellem den faktiske bopælstid mellem det fyldte 15. år og det fyldte 65. år og 40 års fast bopæl. Flere bopælsperioder sammenlægges.

4c. Beregning

Folkepensionen, der består af grundbeløb og pensionstillæg, er skattepligtig.

Grundbeløbet er ens for alle, mens pensionstillæggets størrelse afhænger af, om pensionisten er enlig, gift eller samlevende.

Folkepensionens grundbeløb nedsættes kun på grundlag af pensionistens indtægter ved personligt arbejde - typisk lønindtægt og indtægt ved arbejde i egen virksomhed. Renteindtægter eller andre supplerende indtægter, som for eksempel udbetalingerne fra private pensionsordninger, påvirker ikke grundbeløbet.

Når indtægtsgrundlaget for pensionistens indtægt ved personligt arbejde er opgjort, nedsættes dette med et fradragsbeløb. Grundbeløbet nedsættes med 30 procent. For hver 100 kroner indtægtsgrundlaget overstiger fradragsbeløbet, nedsættes grundbeløbet med 30 kr.

Folkepensionen oppebæres efter følgende satser:

Satser pr. 1. januar 2006	Folkepensions grundbeløb	Pensionstillæg
Gift/samlevende pr. pensionist	58.032 kr. pr. år = 4.836 kr. pr. måned	27.276 kr. pr. år = 2.273 kr. pr. måned
Reelt enlige	58.032 kr. pr. år = 4.836 kr. pr. måned	58.416 kr. pr. år = 4.868 kr. pr. måned

Folkepensionen reguleres ved øvrig indkomst	<p>Ved en arbejdsindkomst ved personligt arbejde nedsættes grundbeløbet, når arbejdsindtægten overstiger et fradragbeløb på 246.500 kr. pr. år.</p> <p>For hver 100 kr. arbejdsindkomsten overstiger fradragbeløbet, nedsættes grundbeløbet med 30 kr.</p>	<p>Pensionstillægget reguleres på grundlag af både samtlige egne og ægtefællens indkomster.</p> <p>Ved en indkomst på 109.200 kr. og derover for gifte og 54.400 kr. for enlige nedsættes pensionstillægget for hver 100 kr. med 30 kr. For ægtepar, hvor begge modtager folkepension, nedsættes pensionstillægget med 15 kr. for hver 100 kr.</p>
--	--	--

6. Pensioner over landegrænserne

6a. (a) *Fuldt skattepligtiges betaling til udenlandske pensionsordninger*

Når personer, der er fuldt skattepligtige til Danmark, indbetaler til en udenlandsk pensionsordning, er der som udgangspunkt ikke fradrag- eller bortseelsesret ved opgørelsen af indkomsten. Livsforsikringer eller pensionskasseordninger oprettet i udenlandske pensionsinstitutter uden fast driftssted i Danmark er som hovedregel omfattet af PBL § 53A, hvilket indebærer:

- Manglende fradragret/bortseelsesret for indbetalingerne.
- Beskatning af kapitaltilvækst som kapitalindkomst, dvs. med op til ca. 59 pct.
- Ingen beskatning af udbetalingerne, uanset om der er tale om løbende, ratevise eller sumudbetalinger.

Udenlandske pensionsordninger i pengeinstitutter er ikke omfattet af PBL § 53 A, men behandles som almindelig fri opsparing.

Såfremt den udenlandske pensionsinstitution har oprettet et fast driftssted i Danmark, er pensioner tegnet af det faste driftssted omfattet af de almindelige regler i PBL og PAL.

6a. (b) *Pensionsordninger oprettet inden tilflytning*

Hvis pensionsordningen er oprettet på et tidspunkt, hvor pensionsopspareren ikke var fuldt skattepligtig til Danmark, eller den pågældende havde dobbeltdomicil med hjemsted i udlandet, sker der ingen kapitaltilvækstbeskatning efter indtræden af fuld dansk skattepligt, såfremt pensionsordningen opfylder betingelserne i PBL § 53 B. Pensionsordningen skal være oprettet, medens forsikringstageren eller den pensionsberettigede ikke var fuldt skattepligtig efter kildeskattelovens § 1, eller medens den pågældende var fuldt skatte-

pligtig efter kildeskattelovens § 1, men efter bestemmelserne i en dobbeltbeskatningsoverenskomst var hjemmehørende i udlandet. Endvidere skal der have været foretaget fradrag eller været anvendt bortseelsesret i positiv skattepligtig indkomst for samtlige indbetalinger til pensionsordningen, som er foretaget i den periode, hvor pensionsopsparereren ikke var skattepligtig eller hjemmehørende i Danmark. Fradrags- eller bortseelsesretten skal være benyttet i overensstemmelse med skattelovgivningen i den stat, hvor pensionsopsparereren var skattepligtig eller hjemmehørende på indbetalingstidspunktet. Udbetalingerne skal efter PBL § 53 B medregnes i den personlige indkomst. Dog medregnes udbetalinger svarende til danske kapitalpensionsordninger kun med 75%, når betingelserne for udbetaling er opfyldt.

Fortsætter indbetalingerne til den udenlandske pensionsordning efter indtræden af fuld dansk skattepligt, er der ikke fradrag eller bortseelsesret for indbetalingerne, men til gengæld er der skattefrihed for den del af udbetalingerne, der modsvarer de ikke-skattebegunstigede indbetalinger.

6a. (c) *Dobbeltbeskatningsaftaler med ret til skattefradrag for udenlandske pensionsordninger*

Som tidligere nævnt kan der som alt overvejende hovedregel ikke opnås fradrag for indbetalinger på udenlandske pensionsordninger. Der er dog i visse dobbeltbeskatningsoverenskomster mulighed for at få godkendt ordninger i tilfælde, hvor den pågældende allerede som led i en ansættelse har indbetalt til ordningen.¹³ Dobbeltbeskatningsoverenskomsterne forudsætter, at en række betingelser er opfyldt.

Undtagelsesreglen gælder således kun for personer, der kommer fra udlandet for at arbejde i Danmark og medbringer en allerede oprettet skattebegünstiget ordning.

6 b Beskatning af afkast af en udenlandsk pensionsordning

Pensionsordninger oprettet i udlandet behandles efter PBL § 53 A. Som omtalt ovenfor indebærer det, at kapitaltilvæksten beskattes som kapitalindkomst, dvs. med op til ca. 59 pct.

6.b (a)

Tilvækstbeskatningen påhviler alle fuldt skattepligtige personer. Der er derimod ikke begrænset skattepligt til Danmark af tilvækstbeskatningen.

6.b (b)

Såfremt pensionsordningen er oprettet før tilflytning til Danmark, og ordningen i øvrigt opfylder betingelserne i PBL § 53 B, er der ingen tilvækstbeskatning. Det gælder både for

¹³ Se dobbeltbeskatningsoverenskomsten med Schweiz, Storbritannien og Nederlandene samt grænsegængeraftalen med Sverige, bekendtgørelse nr. 36 af 28. oktober 2004.

så vidt angår indbetalinger foretaget under fuld dansk skattepligt og indbetalinger foretaget før indtræden af skattepligt til Danmark.

6.b (c)

Der kan kun undtagelsesvist oprettes skattebegunstigede pensionsordninger i udlandet, jf. note 13. Afkastet af sådanne pensionsordninger beskattes ikke i Danmark.

6.c Beskatning af pensionsafkast på en dansk pensionsordning ejet af en person bosat i udlandet

6.c (a)

Afkast af skattebegunstigede pensionsordninger behandles efter PAL. Efter PAL § 1 påhviler pensionsafkastskattepligten livsforsikringselskaber, pensionskasser og andre pensionsinstitutioner med hjemsted eller fast driftssted her i landet og indehaverne af pensionskonti i pengeinstitutter, uanset om pensionsopsparerne i øvrigt er omfattet af fuld eller begrænset dansk skattepligt. Der er således intern dansk hjemmel i PAL til at beskatte afkastet af skattebegünstiget pensionsopsparing, herunder renter, udbytter, realiserede og urealiserede kursgevinster og tab på værdipapirer. Den interne hjemmel i PAL til beskatning af alle former for formueafkast er mere omfattende end den begrænsede skattepligt i KSL § 2 af fri opsparing, hvor Danmark er kildeland.¹⁴

Der er derimod ikke i KSL § 2 intern hjemmel til at beskatte kapitaltilvækst i en ikke-skattebegünstiget pensionsordning omfattet af PBL § 53 A.

6.c (b)

Beskatningen af afkastet er uafhængig af, om pensionsopspareren tidligere har været skattepligtig til Danmark.

6.c (c)

De dobbeltbeskatningsoverenskomster, som Danmark har indgået med Frankrig, Luxembourg, Nederlandene, Spanien og Østrig, indeholder bestemmelser svarende til OECD modeloverenskomstens artikel 18. En lignende bestemmelse findes i dobbeltbeskatningsoverenskomsten med Schweiz.

Danmark tilstræber ved indgåelse af nye dobbeltbeskatningsoverenskomster og ved genforhandling af eksisterende dobbeltbeskatningsoverenskomster at indgå aftale om kildestatsbeskatning og anvendelse af credit-metoden til undgåelse af dobbeltbeskatning.

¹⁴ KSL § 2 indeholder ikke intern hjemmel til at beskatte avance på aktier, der ikke er omfattet af et fast driftssted i Danmark. PAL § 1 indeholder derimod intern hjemmel til at beskatte aktieavancer i pensionsopsparing, jf. Landsskatterettens afgørelse i SKM 2002.503.

6.d. Beskatning ved fraflytning

I visse tilfælde skal der ske beskatning af indbetalte pensionspræmier ved fraflytning, jf. PBL §§19 A - 19 E. Denne beskatning udløses i givet fald ved ophør af fuld skattepligt, eller når en person efter bestemmelserne i en dobbeltbeskatningsoverenskomst bliver hjemmehørende i en fremmed stat, Færøerne eller Grønland (dobbelt domicil). Reglerne omfatter også personer, hvis fulde skattepligt afløses af begrænset skattepligt her til landet.

Reglerne går ud på at efterbeskatte fraflyttere, hvis arbejdsgiveren i årene inden fraflytningen har foretaget ekstraordinært store indbetalinger til pension. Efterbeskatningen sker hos den ansatte (fracflytteren). Arbejdsgiveren bevarer således fradragsretten for pensionsindbetalingen, selv om den efter reglerne anses for "ekstraordinær".

Efterbeskatningsreglerne omfatter kun arbejdsgiverens "ekstraordinære" indbetalinger til den ansattes eller tidligere ansattes pension. Almindelige indbetalinger berøres derimod ikke af reglerne.

De ordninger, der er omfattet af efterbeskatningsreglerne, er pensionsordninger med løbende udbetalinger og ratepension. Indbetalinger til kapitalpension er derimod ikke omfattet af reglerne.

Det er kun, hvis der er sket stigninger i pensionsindbetalingerne i forhold til de pensionsindbetalinger, der fandt sted ved udgangen af året 5 år forud for skattepligtsophøret, at (en del af) indbetalingen skal efterbeskattes.

Selv om indbetalingerne til en pensionsaftale er forhøjet i forhold til aftalen 5 år tidligere, efterbeskattes forhøjelsen dog ikke, hvis forhøjelsen er aftalt forud for 5 års perioden eller følger af kollektive aftaler. Der ses også bort fra forhøjelser, der følger af vedtægtsændringer eller ændringer i pensionsregulativer, når ændringen omfatter mere end 10 personer. Som et eksempel på en forhøjelse, der kan være aftalt inden de 5 år før fraflytningen, kan nævnes en aftale om løbende pristalsregulering af et bestemt bidrag.

Pensionsindbetalingerne skal overstige 20% af den samlede lønindtægt fra den pågældende arbejdsgiver, før fracflytteren skal efterbeskattes. Efterbeskatningen omfatter de beløb, der overstiger 20% grænsen. Disse beløb forhøjes med et tillæg på 6% for hvert år fra udløbet af det indkomstår, hvori beløbet skal medregnes, og indtil udløbet af fracflyttingsåret. De 6% er ikke en renteberegning, men et tillæg til den skattepligtige indkomst. Tillægget skal som den øvrige del af forhøjelsen medregnes i den skattepligtige indkomst for det indkomstår, hvor forhøjelsen af pensionsindbetalingen udløser efterbeskatning. Tillægget og den øvrige del af forhøjelsen er personlig indkomst.

5 års perioden er efter PBL §19D forlænget til 10 år for hovedaktionærer, idet der i disse tilfælde er sammenfald mellem arbejdsgiver og arbejdstager.

Efterbeskatningsreglerne gælder generelt, uanset til hvilket land pensionsopspareren flytter. Der kan dog i særlige tilfælde efter PBL §19E gives dispensation fra efterbeskatning. De tilfælde, hvor der kan gives dispensation, er situationer, hvor den skattepligtige ikke opnår nogen fordel af de ekstraordinært forhøjede indbetalinger. Det vil f.eks. være tilfældet, hvis Danmark efter dobbeltbeskatningsoverenskomsten med tilflytningslandet fortsat har beskatningsretten til løbende eller ratevise pensionsudbetalinger.

6e Beskatning af pensioner oprettet af medarbejdere bosat i et af de andre nordiske lande med arbejde i Danmark

6e (a)

Medarbejdere, der er bosat i et af de andre nordiske lande, og som arbejder her i landet for en dansk eller udenlandsk arbejdsgiver, er som udgangspunkt omfattet af pensionsbeskatningslovens almindelige regler for beskatning af ind- og udbetalinger til skattebegunstigede pensionsordninger her i landet. Fradragsretten for indbetalinger forudsætter dog, at den pågældende medarbejder bliver omfattet af fuld dansk skattepligt, jf. PBL § 54. Bortseelsesretten for indbetalinger foretaget af arbejdsgiveren forudsætter derimod alene begrænset skattepligt af lønindkomsten, jf. KSL § 2, stk. 1, nr. 1.

Medarbejderen kan dog vælge at blive omfattet af de særlige grænsegængerregler i kilde-skatteovens (KSL) §§ 5 A-D. Er sådant valg vil indebære, at den pågældende kan opnå fradrag for indbetalinger til skattebegunstigede pensionsordninger her i landet på lige vilkår med fuldt skattepligtige personer. De nævnte grænsegængerregler går ud på, at begrænset skattepligtige samt dobbeltdomicilerede, der i et indkomstår oppebærer mindst 75 pct. af deres samlede indkomst i Danmark, kan vælge at få fradrag for udgifter vedrørende personlige og familiemæssige forhold på lige fod med fuldt skattepligtige personer. Vælges samme skattemæssige behandling som en fuldt skattepligtig person, mistes til gengæld fordele, som alene en begrænset skattepligtig person har adgang til. Pensionister med bopæl i udlandet, der modtager deres pension fra Danmark, kan tilsvarende blive omfattet af grænsegængerreglerne.

Endvidere indeholder grænsegængeraftalen med Sverige¹⁵ af 29. oktober 2003 regler i artikel 2, hvorefter en grænsegænger, som er bosat i Sverige og arbejder i Danmark, under visse betingelser kan opnå fradrag eller bortseelsesret for sine indbetalinger til en svensk pensionsordning. Tilsvarende gælder for en grænsegænger, der er bosat i Danmark og arbejder i Sverige. For Danmarks vedkommende er det en betingelse, at pensionsordningen er omfattet af PBL afsnit I, som omhandler de skattebegunstigede pensionsord-

¹⁵ I Danmark implementeret som lov nr. 974 af 5. december 2003, jf. bekendtgørelse nr. 36 af 28. oktober 2004.

ninger, og for Sveriges vedkommende skal pensionsordningerne være omfattet af 28 eller 58 kap. i indkomstskatteloven (1999:1229).

6e (b)

Afkast af skattebegunstigede pensionsordninger behandles efter pensionsafkastbeskatningsloven (PAL). Efter PAL § 1 påhviler pensionsafkastskattepligten livsforsikringselskaber, pensionskasser og andre pensionsinstitutioner med hjemsted eller fast driftssted her i landet og indehaverne af pensionskonti i pengeinstitutter, uanset om pensionsopsparerne i øvrigt er omfattet af fuld eller begrænset dansk skattepligt. Der er således intern dansk hjemmel i PAL til at beskatte afkastet af skattebegünstiget pensionsopsparring, herunder renter, udbytter, realiserede og urealiserede kursgevinster og -tab på værdipapirer. Den interne hjemmel i PAL til beskatning af alle former for formueafkast er mere omfattende end den begrænsede skattepligt i KSL § 2 af fri opsparring, hvor Danmark er kilde-land.¹⁶

Pensionsafkastskatten er omfattet af dobbeltbeskatningsoverenskomsterne, da pensionsafkastskatten har karakter af en indkomstskat.¹⁷

Efter den nordiske dobbeltbeskatningsoverenskomst er aktieudbytte omfattet af artikel 10, hvorefter kildelandet (her Danmark) maksimalt må pålægge udbyttet en skat på 15 pct. Renter er omfattet af artikel 11, hvorefter bopælslandet har beskatningsretten. Aktieavance er som udgangspunkt omfattet af dobbeltbeskatningsoverenskomstens artikel 13, stk. 6, hvorefter bopælslandet har beskatningsretten.

PAL § 19 indeholder endvidere en intern lempelsesregel, hvorefter betalt skat til udlandet kan lempes i PAL-skatten efter creditmetoden.

6e (c)

Udbetalinger fra pensionsordninger omfattet PBL afsnit I (skattebegünstigede pensionsordninger, der er oprettet i Danmark af medarbejdere fra de øvrige nordiske lande (udlandet) er omfattet af begrænset skattepligt efter KSL § 2, stk. 1, nr. 11.

Løbende og ratevise udbetalinger, der er indkomstskattepligtige efter PBL § 20, stk. 1, er omfattet af dobbeltbeskatningsoverenskomsterne.

Udbetaling af kapitalpension er belagt med en afgift på normalt 40 pct. Udbetaling af ratepension ved død er ligeledes som udgangspunkt belagt med en afgift på 40 pct. Ende-

¹⁶ KSL § 2 indeholder ikke intern hjemmel til at beskatte avance på aktier, der ikke er omfattet af et fast driftssted i Danmark. PAL § 1 indeholder derimod intern hjemmel til at beskatte aktieavance i pensionsopsparring, jf. Landsskatterettens afgørelse i SKM 2002.503.

¹⁷ Se Skatteministeriets afgørelse i TfS 1999.799.

lig belægges ophævelse i utide af alle typer pensionsordninger med normalt 60 % afgift. Disse afgifter er ikke omfattet af dobbeltbeskatningsoverenskomsterne.¹⁸

Udbetalinger fra pensionsordninger er omfattet af artikel 18 i den nordiske dobbeltbeskatningsoverenskomst. Herefter beskattes udbetalinger fra pensionsordninger kun i kildelandet. Metoden for ophævelse af dobbeltbeskatning er nærmere beskrevet i artikel 25.

Udbetalinger fra ikke-skattebegunstigede pensionsordninger omfattet af PBL afsnit II og II A (dvs. dagældende § 50 og §§ 53 A og 53B) er som udgangspunkt skattefrie, hvad enten de udbetales til fuldt eller begrænset skattepligtige.

6f. Beskatning af pensioner oprettet af medarbejdere bosat i Danmark med arbejde i et af de andre nordiske lande

6f. (a)

Medarbejdere, der er fuldt skattepligtige til Danmark, kan indbetale til skattebegunstigede pensionsordninger omfattet af PBL afsnit I med fradragsret efter PBL § 18 eller med bortseelsesret efter PBL § 19, selv om arbejdsgiveren ikke er omfattet af dansk skattepligt.

Hvis indbetalingerne i stedet sker på en pensionsordning oprettet i et af de øvrige nordiske lande, er der ikke fradragsret for indbetalingerne, idet ordningen bliver omfattet af PBL § 53 A.

6f. (b)

Afkastet af en skattebegünstiget pensionsordning beskattes efter PAL med 15 pct., medens tilvæksten på en § 53 A-ordning beskattes som kapitalindkomst med op til ca. 59 pct. Afkastet af en § 53 A-ordning oprettet i et af de øvrige nordiske lande er omfattet af den nordiske dobbeltbeskatningsoverenskomst, jf. ovenfor under pkt. 6 e (b).

6f. (c)

Udbetalinger fra en pensionsordning oprettet i et af de øvrige nordiske lande er skattefrie, jf. PBL § 53 A.

6g Indflydelse fra EU og EØS

På baggrund af EU-traktaten og dommene fra EF-domstolen på pensionsområdet¹⁹ har Danmark ved lov nr. 569 af 24. juni 1992 indført PBL § 53 A, og ved lov nr. 429 af 26. juni 1998 er PBL § 53 B indført. Samtidig er den dagældende PBL § 50 ophævet med virkning for pensionsordninger oprettet den 18. februar 1992 eller senere.

¹⁸ Se Landsskatterettens afgørelse i TfS 1995.15

¹⁹ Se Bachmann (C-204/90 og C-300/90), Wielockx (C-80/94), Safir (C-118/96), Rolf Dieter Danmer (C-136/00), Skandia og Ramstedt (C-422/01).

Ved disse ændringer er der skabt symmetri i beskattningen, således at skattefriheden (dvs. fradrags- eller bortseelsesretten) for de skattebegunstigede pensionsordninger i PBL afsnit I modsvarer af en indkomstbeskatning eller afgift ved udbetaling.

For de ikke-skattebegunstigede ordninger i PBL afsnit II A, dvs. § 53 A og § 53 B, skal indbetalinger derimod foretages med beskattede penge, medens udbetalinger, der modsvarer de beskattede indbetalinger, til gengæld er skattefrie.

Ved lov nr. 1388 af 20. december 2004 § 5 er der indsat en ny regel som § 6, stk. 12, i lov nr. 429 af 26. juni 1998. Ifølge den nye bestemmelse kan en pensionsopsparer for en pensionsordning, der er oprettet eller erhvervet før den 18. februar 1992, fravælge den dagældende PBL § 50 og i stedet vælge at anvende PBL § 53 A og § 53 B, såfremt disse regler i øvrigt er anvendelige på den pågældende pensionsordning. Valget skal træffes i forbindelse med indtræden af fuld skattepligt her til landet.

Ved overgang fra PBL § 50 til PBL § 53 A sker der følgende ændringer:

- Indbetalinger er fortsat ikke fradrags- eller bortseelsesberettigede, men der skal ikke betales 40 pct. præmieafgift af indbetalinger foretaget i perioden 22. oktober 1985 til 17. februar 1992.
- Tilvækstbeskatningen ændres fra skattefrihed til beskatning som kapitalindkomst (op til 59 pct.).
- Beskatningen af løbende, livsvarige udbetalinger ændres fra fuld eller 70 pct. beskatning af udbetalingerne som personlig indkomst til skattefrihed.

Endvidere har Landsskatteretten i TfS 2002.299 anset foretagne egenindbetalinger til en fransk statspension for fradragsberettigede ved indkomstopgørelsen for indbetalingsåret, selv om PBL ikke indeholder hjemmel til fradrag for udenlandske pensionsordninger, idet beskattningsreglerne ansås for stridende mod Traktatens diskriminationsforbud.

Senest har generaladvokaten afgivet udtalelse af 1. juni 2006 i sag C-150/04 mod Kongeriget Danmark, hvor Kommissionen har nedlagt påstand om, at Danmark har tilsidesat sine forpligtelser i henhold til Traktatens artikel 39, 43, 49 og 56 ved at fastsætte og opretholde PBL §§ 18 og 19, hvorefter fradrags- og bortseelsesret udelukkende indrømmes indbetalinger til pensionsinstitutioner med hjemsted i Danmark, medens tilsvarende skattelettelse ikke indrømmes pensionsaftaler med pensionsinstitutioner i andre medlemslande, dvs. pensionsordninger omfattet af PBL §§ 53 A og 53 B. I sin udtalelse foreslår generaladvokaten, at Domstolen træffer afgørelse om, at Danmark har tilsidesat sine forpligtelser efter artikel 39, 43 og 49 (men ikke 56) ved at begrænse skattebegunstigelsen til indbetalinger i henhold til pensionsaftaler med pensionsinstitutioner med hjemsted i Danmark.

6h Kort oversigt over mulige EU-stridige pensionsregler

Reglerne i PBL §§ 18-19, jf. PBL 53 A og § 53 B, er mulige brud på EU-Traktaten, jf. den verserende sag ved EF-domstolen som omtalt ovenfor.

Selv om der på nationalt regelniveau er symmetri i beskatningen, således at skattefrihed for indbetalinger modsvarer af skatte- eller afgiftspligt for udbetalinger (PBL §§ 18 og 19), medens indbetaling med beskattede midler modsvarer af skattefrihed for udbetalinger, er der ikke altid symmetri i beskatningen for den enkelte vandrende arbejdstager, ligesom indstationerede medarbejdere fra andre EU-lande kan være dårligere stillet end egne borgere.

Endvidere kan der være risiko for, at reglerne om exitbeskatning i PBL §§ 19 A - 19 D ikke er forenelige med traktaten, idet en efterbeskatning af ”ekstraordinært” store indbetalinger på pension ved fraflytning hæmmer arbejdskraftens frie bevægelighed.

Litteraturliste

Pensionsbeskatningsloven med kommentarer, Ole Andreasen, Kresten Fønnesbech-Wulff, Hanne Søgaard Hansen, Jesper Hjetting og Leif Normann Jeppesen, Forlaget Thomson 2005.

Socialministeriet, Den Sociale Portal,
http://www.social.dk/kontante_ydeler/aeldre/folkepension.html.

KL NetBorger.dk, www.netborger.dk.

International pensionsbeskatning, Niels Winther-Sørensen, SU 2001.357.